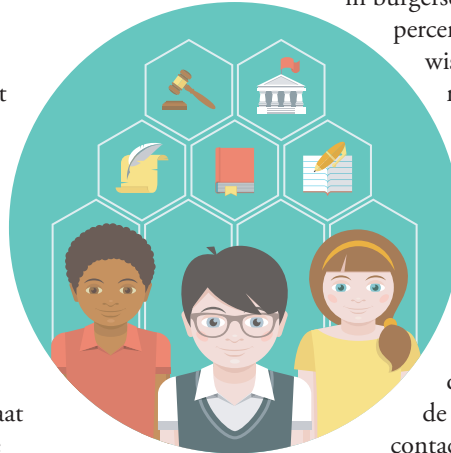

Weinig vat op burgergedrag

Burgerschapsonderwijs: leerlingen steken er wel wat van op, maar tot ander gedrag leidt het niet.

Burgerschapsvorming is in de meeste Europese landen een vast onderdeel in het onderwijs. De Groningse promovenda Maria Isac onderzocht in een landenvergelijkende studie de invloed van schoolkenmerken op kennis en gedrag van leerlingen. De enige schoolkenmerken die het verschil kunnen maken, zijn 'een democratisch klasklimaat waarin vrije dialoog en kritische discussies over controversiële politieke en maatschappelijke kwesties worden aangemoedigd' en 'het stimuleren van positieve interpersoonlijke relaties'. Bovendien geldt die invloed vooral kennis. Op houding, gedrag, waarden en overtuigingen hebben scholen nauwelijks invloed. Op deze punten zijn leerlingkenmerken als afkomst en socio-economische status bepalend: op niet-cognitieve burger-

schapscompetenties scoren autochtone leerlingen met een hoge socio-economische status gemiddeld hoger. Schoolkenmerken verklaren 23% van de verschillen in burgerschapskennis van leerlingen. Dat percentage geldt ook voor vakken als wiskunde of lezen, maar vergeleken met deze vakken spelen bij burgerschapsonderwijs minder schoolkenmerken een rol. Isac onderzocht ook de invloed van klassensamenstelling op de houding van leerlingen jegens immigranten. Hoe meer immigrantenleerlingen in de klas of op school, hoe positiever die houding; een bevestiging van de opvatting dat gelegenheid tot contact positief uitpakt. Wel signaleerde Isac hier verschillen tussen landen. Zo bleek in Italië inderdaad dat meer immigranten in de klas zorgden voor een positieve houding, maar in Estland bleek juist het omgekeerde het geval. / BR

Maria M. Isac, Effective Civic and Citizenship Education: a Cross-Cultural Perspective. Proefschrift Rijksuniversiteit Groningen, 2015.

Help kleuters aandacht vast te houden

Aandacht en planning zijn los nauwelijks te trainen. Maar ingebed in de les werkt het wel, toont Nijmeegs onderzoek aan. Abstract? Kan het concreter?

Leerfuncties als aandacht, planning en probleemoplossend vermogen krijgen steeds meer nadruk in het basisonderwijs. Ze helpen kinderen om bij de les te blijven en dus meer te leren. Softwareontwikkelaars spelen hier handig op in met trainingen om deze executieve functies te stimuleren. Maar een 'transfereffect' van dergelijke trainingen naar schoolvakken zoals lezen en rekenen is zelden aangetoond. In mijn promotieonderzoek onder 203 kinderen koos ik voor de integratie van het stimuleren van executieve functies en oefeningen in fonologisch bewustzijn en letterkennis. Centraal stond een stop-en-denken-procedure: door het inlassen van korte pauzes tussen het aanbieden van vragen en het beantwoorden daarvan werden de eerste impulsieve reacties van de kinderen onderdrukt. Er kwam dus meer ruimte voor een meer beredeneerd antwoord.

Kinderen die deze oefeningen deden, toonden meer zelfstandig probleemoplossend vermogen en gingen op langere termijn meer vooruit dan kinderen die dezelfde instructies zonder de ingebedde oefeningen hadden gekregen. Deze interventie bleek vooral effectief voor kinderen met lagere executieve functies.

In een andere interventie kregen kinderen actievere (bewuste) ondersteuning van hun executieve functies. Ze reguleerden elkaars leergedrag via een rollenspel, waarbij ze elkaar ondersteunden in het stapsgewijs plannen en formuleren van leerstrategieën. Deze oefeningen bleken juist effectief voor kinderen met hogere executieve functies.

Door een continue en gevarieerd aanbod van zulke oefeningen kan de leerkracht kleuters handvatten bieden om effectief, zelfstandig en doelgericht te leren. / **Eva van de Sande**

Eva van de Sande, Executive Functions for Early Literacy Learning. Proefschrift Radboud Universiteit, 2015. Kijk op www.didactiefonline.nl voor praktische tips..